

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА
281-7/17
Београд

Заштитник грађана
Zaštitnik građana

BEOGRADSKI CENTAR
ZA LJUDSKA PRAVA

дел. бр. 7209   датум: 24. 02. 2017. г.

НАЦИОНАЛНИ МЕХАНИЗАМ ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ

**ПРАЋЕЊЕ ПОСТУПАЊА НАДЛЕЖНИХ ОРГАНА ПРЕМА МИГРАНТИМА И
ТРАЖИОЦИМА АЗИЛА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ**

Извештај о посети Прихватном центру у Димитровграду

Београд, фебруар 2017. године

МАНДАТ НАЦИОНАЛНОГ МЕХАНИЗМА ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ

Законом о ратификацији Опционог протокола уз Конвенцију против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни или поступака¹ прописано је да Национални механизам за превенцију тортуре (*у даљем тексту*: НПМ) обавља посете установама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе, у циљу одвраћања државних органа и службених лица од било каквог облика мучења или било ког другог облика злостављања, као и ради усмеравања државних органа ка стварању смештајних и осталих животних услова у установама у којима се смештају лица лишена слободе у складу са важећим прописима и стандардима.

НПМ има право: на несметан, ненајављен и свакодобан приступ свим установама и свим просторијама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе; да насамом разговара са тим лицима и са службеним лицима, која су обавезна да сарађују тим поводом, као и са свим осталим лицима која могу имати информације значајне за поступање према лицима лишеним слободе; на приступ свој документацији која се односи на та лица; да надлежним органима даје препоруке у циљу побољшања начина поступања према лицима лишеним слободе и унапређења услова у којима се она задржавају или затварају.

У члану 2а Закона одређено је да Заштитник грађана обавља послове НПМ и да у обављању тих послова сарађује са омбудсменима аутономних покрајина и удружењима чијим је статутом предвиђени циљ удруживања унапређење и заштита људских права и слобода, у складу са законом.

У институцији Заштитника грађана формирана је посебна организациона јединица "Секретаријат Националног механизма за превенцију тортуре", која обавља стручне послове НПМ, чији је мандат одређен чланом 4. Опционог протокола за превенцију тортуре. Секретаријатом руководи секретар НПМ у складу са смерницама заменика Заштитника грађана, задуженог за заштиту права лица лишених слободе.

Заштитник грађана и Покрајински омбудсман АП Војводине су потписали Меморандум о сарадњи у обављању послова НПМ,² којим је предвиђено је да ће Покрајински омбудсман активно учествовати у посетама мониторинг тима НПМ установама у којима су смештена лица лишена слободе, а које се налазе на територији АП Војводине.

На основу спроведеног поступка по јавном позиву,³ Заштитник грађана је изабрао удружења са којима ће остваривати сарадњу у обављању послова НПМ, и то: Београдски центар за људска права, Виктимолошко друштво Србије, Група 484, Иницијатива за права особа са менталним инвалидитетом (MDRI-S), Комитет правника за људска права (YUCOM), Међународна мрежа помоћи (IAN), Одбор за људска права – Ваљево, Хелсиншки одбор за људска права у Србији и Центар за људска права – Ниш.

По обављеним посетама, НПМ сачињава извештаје које доставља посећеним установама. Након тога, НПМ одржава стални дијалог са посећеном установом, као и органом у чијем је саставу та установа, у циљу отклањања утврђених недостатака који могу довести до појаве тортуре, нељудског или понижавајућег поступања.

---

¹ "Сл. лист СЦГ - Међународни уговори", бр. 16/05 и 2/06 и "Сл. гласник РС - Међународни уговори", бр. 7/11.

² Потписан 12. децембра 2011. год.

³ Објављен 29. јануара 2016. год. у "Сл. гласнику РС".

ОСНОВНИ ПОДАЦИ О ПОСЕТИ

ПОСЕЋЕНА УСТАНОВА	Прихватни центар у Димитровграду
ЦИЉ ПОСЕТЕ	Праћење поступања надлежних органа према мигрантима и тражиоцима азила
ПОСЕТУ ОБАВИО	Заштитник грађана, у сарадњи са Београдским центром за људска права
ДАТУМ ПОСЕТЕ	09. фебруар 2017. године
НАЈАВА ПОСЕТЕ	Посета је претходно најављена
ТИМ ЗА ПОСЕТУ	<p>Вођа тима: Марко Анојчић, <i>Стручна служба Заштитника грађана/НПМ</i></p> <p>Чланови тима: Јелена Јелић, <i>Стручна служба Заштитника грађана/НПМ</i> Милица Зарин, <i>Стручна служба Заштитника грађана/Одељење за права детета</i> Милена Васић, <i>Београдски центар за људска права</i></p> <p>Преводиоци: Милена Роаји, <i>фарси језик</i> Радуан Мансоури, <i>арапски језик</i></p>

САРАДЊА СЛУЖБЕНИХ ЛИЦА СА ТИМОМ НПМ

Службеници ангажовани у Прихватном центру у Димитровграду су остварили пуну сарадњу са тимом НПМ, пружили све тражене информације и омогућили несметан увид у документацију и разговоре са мигрантима по избору чланова тима, без присуства службеника.

ТОК ПОСЕТЕ

Након представљања мандата и чланова тима НПМ руководиоцу Прихватног центра, тим НПМ је, подељен у неколико група, обавио разговоре са службеницима који су овде ангажовани и са мигрантима, остварио увид у евиденцију и обишао просторије за смештај. Напоследку, руководству су изнети главни утисци о посети.

1. ОПШТЕ ИНФОРМАЦИЈЕ

Прихватни центар у Димитровграду је недавно отворен: прву групу миграната је примио 26. новембра 2016. године, а последњу 28. децембра 2016. године. Све мигранте је овде упутила Полицијска управа у Београду, након што су тамо изјавили намеру да траже азил у Србији.

Капацитет Прихватног центра је за смештај 78 особа. У њему се на дан посете налазило 91 мигрант, од којих је један самац, а остало су породице са децом. У једном кревету спава двоје мале деце или мала деца спавају заједно са родитељима. Нови мигранти се не примају, а најављено је проширење капацитета. До дана посете НПМ нико од миграната није трајно напустио Центар.

У Центру се налази 41 пунолетних (19 мушкараца и 22 жене) и 50 малолетних миграната (30 дечака и 20 девојчица). Из Ирака је пореклом 52 миграната, из Авганистана 17 миграната, из Сирије њих 15 и из Кубе 7. Једна девојчица је одвојена од родитеља, 3 жене су трудне. Нема особа са инвалидитетом.

Овде је ангажовано укупно 5 службеника Комесаријата за избеглице и миграције (*у даљем тексту*: Комесаријат), по 3 – 4 у смени. Једном у 2 недеље у овом Центру борави службеник Комесаријата који је координатор рада неколико Прихватних центара у овом делу земље (Пирот, Димитровград, Дивљана). Поред њих, у Центру су ангажовани и медицинско особље и невладине организације које пружају помоћ и подршку мигрантима, као и 3 жене које је Комесаријат ангажовао за послове одржавања хигијене. Такође, полицијски службеници 2 пута дневно обилазе Центар. Службеници Канцеларије за азил до сада нису долазили, иако су свим мигрантима издате потврде о израженим намерама за тражење азила.

1.

УТВРЂЕНО

Канцеларија за азил није регистровала нити предузела остале радње прописане Законом о азилу⁴ према мигрантима којима су издате потврде о израженим намерама да траже азил у Републици Србији и који се налазе у Прихватном центру у Димитровграду.

РАЗЛОЗИ

Овлашћени службеник Канцеларије за азил врши регистрацију странца и чланова његове породице.

Регистрација обухвата:

- 1) *утврђивање идентитета,*
- 2) *фотографисање,*
- 3) *узимање отисака прстију и*
- 4) *привремено задржавање свих исправа и докумената који могу бити од значаја у поступку азила, о чему се странцу издаје потврда.*

Странац који поседује пасош, личну карту или други идентификациони документ, дозволу боравка, визу, извод из матичне књиге рођених, путну карту, односно другу исправу или какво писмено од значаја за поступак добијања азила, дужан је да их приложи приликом регистрације или подношења захтева за азил, али најкасније до саслушања.

По извршеној регистрацији странцу се издаје лична карта за лица која траже азил.

⁴ "Сл. гласник РС", бр. 109/07.

Страницу који намерно омета, избегава или не пристане на регистрацију из става 1. овог члана није допуштено да поднесе захтев за азил.

Начин вршења регистрације из става 1. овог члана прописује министар.⁵

Канцеларија за азил ће у сваком Центру увести свакодневно дежурство овлашћених службеника Канцеларије.

Овлашћени службеник Канцеларије за азил ће странца који је изразио намеру да тражи азил одмах по пријему у Центар регистровати у складу са Законом о азилу, након чега ће му без одлагања издати личну карту, којом приликом ће се, у сваком конкретном случају, ценити потреба за доношењем мере ограничења кретања тог лица (одређивањем боравка у Прихватилишту за странце под појачаним полицијским надзором или забраном напуштања Центра за азил, одређене адресе, односно одређеног подручја).⁶

ПРЕПОРУКА

Канцеларија за азил ће према мигрантима којима су издате потврде о израженим намерама да траже азил у Републици Србији и који се налазе у Прихватном центру у Димитровграду предузети радње прописане Законом о азилу.

2. УСЛОВИ СМЕШТАЈА МИГРАНАТА

Прихватни центар у Димитровграду је потпуно нов и адекватно опремљен објекат. Хигијена је задовољавајућа, имајући у виду број лица који се у њему тренутно налази. Тим НПМ је уочио да су спаваонице и трпезарија чисте, топле и уредно одржаване. Према наводима запослених, након оспособљавања "контејнера" у дворишту Центра у њих ће се распоредити породице и на тај начин ће се растеретити постојеће спаваонице, али и смањити вербалне размирице међу мигрантима.

3. ПОСТУПАЊЕ ПРЕМА МИГРАНТИМА

Мигранти по доласку обавезно пролазе лекарски преглед, иако су сви претходно већ имали преглед ради утврђивања присуства телесних ваши, чија је епидемија међу мигрантском популацијом била присутна у претходном периоду и са собом имају потврде да немају телесне ваши. Приликом смештања нису раздвојени по земљама порекла, а сви чланови породице се смештају заједно.

Сви мигранти су евидентирани у униформним табелама које се воде у свим прихватним центрима, у које се од личних података уписују: име и презиме, пол, узраст (да ли је малолетан или пунолетан), земља порекла, датум рођења и међусобни породични односи. Извештаји о бројном стању, структури, епидемиолошкој ситуацији и ванредним догађајима се шаљу Комесаријату на дневном нивоу, а информације о попуњености капацитета се шаљу и Министарству унутрашњих послова. У Центру још увек нема интернета, што отежава слање извештаја, па службеници Комесаријата за ово користе приватне ресурсе.

За разлику од већине других прихватних центара, у овом не постоје представници мигрантске заједнице који су задужени за контакт са мађарским властима поводом редоследа пријема у Мађарску. Ипак, на позив представника мигрантске заједнице из прихватних центара на северу Србије, мигранти из Прихватног центра у Димитровграду пореклом из Сирије и Ирака су формирали списак оних који желе да уђу у Мађарску (за њих је предвиђен Гранични прелаз Келебија).

⁵ Закон о азилу, чл. 24.

⁶ Препорука Заштитника грађана бр. 75-6/14 од 10. фебруара 2014. год, препоруке 5.2 и 5.3

Приликом привременог изласка из Центра потребно је да се пријаве службеницима Комесаријата, који им издају документ "Евиденција изласка из Центра", у који се уписују основни лични подаци миграната. **Овакав назив документа је у складу са препоруком НПМ упућеном Комесаријату након посете Привременом регистрационом центру у Бујановцу, да се назив акта који се издаје мигрантима приликом привременог изласка из Центра уподоби његовој стварној намени.**⁷ Мигранти на овај начин излазе до центра насеља и до сада није било проблема са локалним становништвом, а један мигрант је на кратко отишао у Београд.

Према службеним наводима, Центар располаже довољним количинама ствари неопходних за смештај миграната. У тренутку посете је мањкало резервне гардеробе за одрасле, у вези чега је већ успостављен контакт са хуманитарним организацијама које ће обезбедити оно што недостаје. Постељина се пере једном недељно у Прихватном центру у Прешеву, с обзиром да због слабе струје овде није могуће прикључити машине за прање и сушење веша. Личне ствари мигранти перу на руке. Грејање се обавља помоћу котларнице на пелат. На одржавању хигијене су ангажоване 3 особе, а мигранти и сами чисте трпезарију и спаваонице, за шта самостално одређују међусобни редослед. Хуманитарне организације су мигрантима делиле хигијенске пакете, а у Центру су обезбеђени тоалети, тушеви и топла вода 24 сата дневно.

Исхрану обезбеђују хуманитарне организације. За доручак се дели пециво, за ручак кувани оброк и за вечеру конзервирана храна. Додатно, обезбеђена је посебна храна за бебе, а мигранти имају могућност да намирнице купују и сами (једна хуманитарна организација је мигрантима делила ваучере са одређеним новчаним износом који су могли искористити за куповину потрештина, а висина новчаног износа је била пропорционална броју деце коју одређена породица има).

Комуникација са мигрантима се одвија коришћењем енглеског језика, који знају већина службеника Комесаријата и увек макар један од чланова породице или из шире групе са којом мигранти путују. У оквиру Центра је истакнут кућни ред на енглеском, фарси и арапском језику и обавештења о свакодневном режиму активности.

Међу мигрантима спорадично избијају вербални сукоби. Према наводима, проблеме најчешће започну деца, која се међусобно посвађају, па се умешају њихови родитељи који наставе свађу. До сада су ове ситуације решаване разговорима и није било потребе да се позива полиција.

Према наводима руководиоца Центра, до сада није било притужби миграната на поступање службеника Комесаријата или других особа које су овде ангажоване. Није успостављена формална процедура притуживања, већ мигранти, уколико имају потребе да се обрате руководиоцу, приђу и усмено изнесу шта им је потребно. Тако су на пример тражили да кувају у дворишту, што им је омогућено.

Центар има амбуланту и собу за изолацију оболелих. Медицинско особље, по један лекар и медицински техничар, ангажовани од стране хуманитарних организација, су присутни сваког дана (и викендом) од 09 до 17 часова, а у преосталим периодима дана су доступни на телефонски позив. Превентивни преглед се, како је раније наведено, обавља одмах по доласку у Центар, а у осталим случајевима када уоче да је неком

---

⁷ Извештај о посетама Прихватном центру у Прешеву, Привременом регистрационом центру у Бујановцу, Полицијској управи у Врању, Регионалном центру граничне полиције према Македонији и Центру за социјални рад у Прешеву, број 281-91/16, дел. бр. 47301 од 02. децембра 2016. године.

потребна лекарска помоћ или када мигранти то затраже, тако што сами дођу до амбуланте. Уочено је да медицинско особље има стални контакт са мигрантима и да се налазе у просторијама у којима бораве мигранти. Према наводима лекарке, прегледи се обављају без присуства службеника Комесаријата. Понекад је, ради превођења, уколико пацијент не зна енглески језик, потребно да неко од миграната буде присутан током анамнезе, након чега напушта амбуланту. Амбуланта има све редовно потребне лекове, а уколико је потребан неки специфичан лек он се набавља о трошку организације која их је ангажовала. Лекови се чувају у амбуланти и мигранти добијају дневне дозе терапије. Прегледи се евидентирају у стандардној књизи – протоколу прегледа. Упути за специјалистичке прегледе се добијају у Дому здравља у Димитровграду, а обављају се или у том Дому здравља или у Општој болници у Пироту. Дом здравља у Димитровграду има педијатра и гинеколога, а Општа болница у Пироту гинеколошкињу, тако да мигранткиње могу да изаберу код кога ће ићи на гинеколошки преглед. Копије извештаја о специјалистичким прегледима се чувају у амбуланти, а оригинале задржавају мигранти – пацијенти. До сада није било одбијања прегледа, али је лекарка уочила да мигранти не желе да пруже све потребне податке, као и да одбијају хоспитализацију.

Труднице имају редовне гинеколошке прегледе, једна од њих је у 9. месецу трудноће и све је спремно за порођај. У Центру је недавно избила епидемија грипа, који је лечен симптомски. Тренутно нема телесних вапи ни шуге. Једно дете има упалу плућа, једно је оболело од церебралне парализе, имало је епилептични напад и у пратњи мајке је хоспитализовано у Клиничком центру у Нишу, докле га је превезла Служба хитне помоћи. Једна породица од 5 чланова је издвојена због болести једног од њих, коме је омогућена специјална исхрана, а 1 мигранткиња је због хистеричних реакција ишла на дијагностику у здравствену установу у Београду. Њој је психијатар преписао терапију, коју добија у Центру.

Лекарка наводи и да на мигрантима није уочила трагове насилног поступања нити јој се ико пожалио да је током боравка у Центру претрпео насиље и истиче добар однос између миграната и службеника Комесаријата.

3.1. Малолетни мигранти

Од 50 малолетних миграната, 1 дете је старости до 6 месеци, 11 старости од 1 - 2 године, 5 од 3 - 4 године, 6 од 5 - 6 година, 7 од 7 - 8 година, 6 од 9 - 10 година, 3 од 11 - 12 година, 2 од 13 - 14 година, 8 од 15 - 16 година и 1 од 17 - 18 година. Малолетници су смештени у просторије заједно са својим породицама, а више породица је смештено у једну просторију.

У оквиру Центра постоји Кутак за децу, чији рад и опремање су финансирани од стране хуманитарне организације. Кутак је физички одвојен од смештајног дела.

Кутак је изузетно добро опремљен и уредан, деца и одрасли не улазе обувени у тај простор и хигијена је на високом нивоу.

Једна девојчица из Ирака, старости 17 година, је одвојена од родитеља и њој је Центар за социјални рад у Димитровграду за старатеља поставио једног од мушкараца из групе са којом путује и који је наводно пријатељ њеног ујака. Од додељивања старатеља нису обилазили ову малолетницу нити долазе у Центар. Нема других малолетника без пратње нити одвојених малолетника. Имајући у виду да је више од половине миграната који се налазе у Прихватном центру у Димитровграду малолетно (њих 50 од укупно 91 миграната), у циљу њихове заштите од злоупотреба стручни радници надлежног центра за социјални рад би требало да су више присутни у Центру.

2.

ПРЕПОРУКА

Центар за социјални рад у Димитровграду ће у циљу заштите малолетних и других рањивих група миграната обезбедити присуство својих стручних радника у Прихватном центру у Димитровграду.

4. РАЗГОВОРИ СА МИГРАНТИМА

Чланови тима НПМ су обавили ненадзиране разговоре са више миграната смештених у Центру, различитог узраста, пола и земље порекла. Мигранти су навели да нису имали проблема са државним органима у Србији, да су сви приликом пријема у Центар прошли здравствени преглед, да добијају задовољавајућу здравствену негу, укључујући и труднице и да су задовољни третманом у Центру. Оно што им смета је једнолична исхрана (углавном конзерве сардине) и што је по неколико породица у једној соби, због чега је гужва и нарушени су међуљудски односи. Никома од миграната са којима смо разговарали Србија није земља одредишта, већ Немачка и битно им је да знају да ли ће и када моћи да пређу границу између Србије и Мађарске. Деца и њихови родитељи су навели и да су деца до сада три пута добијала пакетиће и играчке од хуманитарних организација.